

Propositioner Årsmöte 23

Proposition 1 – Inga fler rosa lappar!

Sammanfattning

Sveriges Elevkårers demokratiska arbete vilar tungt på det medlemsägda principprogrammet för elevrörelsen och inte minst principerna om tillgänglighet och demokrati. Styrelsen för Sveriges Elevkårer strävar kontinuerligt efter att tillgängliggöra organisationens demokratiska mötesplatser för fler och lägger därför fram en proposition som möjliggör för fler nya elevkårer att få rösträtt på årsmöte och kongress.

Nuläge

Idag kan elevkårer få rösträtt på årsmöte eller kongress ifall de blir medlemmar senast den 30 juni samma år. I teorin borde det innebära att alla nya elevkårer som ansöker om medlemskap innan sommaren ska kunna rösta på årsmötet eller kongressen samma år, men styrelsen ska enligt stadgarnas §3 mom 2 bevilja ansökan innan medlemskapet träder i kraft. Styrelsen beviljar medlemskap på kvartalsbasis, där ansökningar från perioden januari-mars i regel beviljas i maj och ansökningar från perioden april-juni beviljas i augusti. Det innebär att alla nya elevkårer som ansöker om medlemskap under april, maj eller juni i praktiken inte får rösträtt på årsmötet eller kongressen samma år. Dessa elevkårer får idag ett rosa yttrandekort i stället för ett vanligt röstkort.

Styrelsens förslag

Styrelsens förslag grundar sig i en vilja att ge fler nya elevkårer en väg in i organisationens demokratiska påverkansprocesser och därmed ett fördjupat engagemang i och ägandeskap över Sveriges Elevkårer. Stadgeändringen skulle innebära att även de nya elevkårer som ansöker om medlemskap i april, maj eller juni får rösträtt på årsmötet eller kongressen samma år, förutsatt att deras ansökan är komplett och då beviljas av styrelsen i augusti.

Stadgarnas §5 mom 3¹ och §5 mom 4² innebär sammantaget att kongress eller årsmöte behöver utlysas av styrelsen för Sveriges Elevkårer senast i mitten eller slutet av augusti. Styrelsen ser det som positivt att knyta an gränsen för rösträtt till utlysandet, eftersom det säkerställer goda tidsramar för den demokratiska processen där röstberättigade deltagare också får möjligheten att skicka in motio- ner och följa processen inför årsmöte eller kongress.

I regel behandlar styrelsen ansökningar från perioden juli-september i november, vilket är väldigt nära årsmötet eller kongressen i tid. Av både praktiska och demokratiska skäl är det därför olämpligt att skjuta fram gränsen ännu längre än till årsmötet eller kongressens utlysande.

Det är slutligen viktigt att poängtera förslagets utformning, där gränsen för rösträtt är satt till det senaste möjliga datumet att utlysa ett årsmöte eller en kongress. Formuleringen säkerställer att rösträtten för nya elevkårer inte rubbas ifall styrelsen skulle välja att utlysa årsmötet tidigare än vad som krävs enligt stadgarna.

¹ §5 mom 3 Kongressen eller årsmötet ska hållas i november varje år.

² §5 mom 4 Kongressen ska utlysas av styrelsen för Sveriges Elevkårer till alla medlemsorganisationer senast 15 veckor innan kongressens öppnande och årsmötet ska utlysas till alla medlemsorganisationer senast 13 veckor innan årsmötets öppnande.

Förslag till förändring

Med bakgrund av ovan föreslår styrelsen att årsmötet beslutar om följande stadgeändring:

Nuvarande lydelse:

§5 Kongress och årsmöte

mom 5 Elevkårer och elevråd som är medlemmar i Sveriges Elevkårer den 30 juni har rätt till ett mandat på kongressen eller årsmötet samma år.

Föreslagen ny lydelse:

§5 Kongress och årsmöte

mom 5 Elevkårer och elevråd som är medlemmar i Sveriges Elevkårer **det datum då kongress eller årsmöte enligt dessa stadgar senast ska utlysas** har rätt till ett mandat på kongressen eller årsmötet samma år.

Förslag till beslut

Årsmötet föreslås besluta

att ändra stadgarnas §5 mom 5 till "Elevkårer och elevråd som är medlemmar i Sveriges Elevkårer det datum då kongress eller årsmöte enligt dessa stadgar senast ska utlysas har rätt till ett mandat på kongressen eller årsmötet samma år."

Proposition 2 – Jävsreglering i stadgarna

Sammanfattning

Styrelsen för Sveriges Elevkårer väljer att till Årsmöte²³ lägga fram förslag om införandet av jävsregleringar på tre olika platser i stadgarna. Syftet med jävsregleringar är att hantera situationer där förtroendevaldas¹ opartiskhet² kan ifrågasättas och därigenom säkerställa att beslut fattas på ett öppet och objektivt sätt. Styrelsen lägger fram förslaget i förebyggande syfte och ser införandet av jävsregleringar i stadgarna en styrande kontrollfunktion, vilken medlemmarna kan luta sig mot för att säkerställa oberoende besluts-, berednings- och granskningsprocesser av styrelsen, valberedningen och revisionen. Olika grupper av förtroendevalda behöver dock regleras på olika sätt för att bäst komma åt de potentiella jävssituationer som kan uppstå inom ramen för deras respektive uppdrag, vilket är varför tre olika stadgerevideringar föreslås.

Vad är jäv?

Jäv uppstår när en person har personliga eller ekonomiska intressen som kan påverka deras opartiskhet eller objektivitet i en viss situation eller beslutsprocess. Det kan exempelvis handla om en konflikt mellan deras privata intressen och deras officiella roll eller ansvar, eller en konflikt mellan olika roller. Ifall en förtroendevald exempelvis är engagerad i både organisation A och B, och fattar ett beslut i organisation A som är dåligt för den organisationen men bra för organisation B har personen gjort sig skyldig till jäv i förhållande till organisation A.

Jävsregleringar är riktlinjer och regler som fastställs för att hantera och förhindra jäv. Reglerna syftar till att säkerställa att beslut fattas på ett objektivt och opartiskt sätt, utan att påverkas av personliga intressen. Införandet av jävsregleringar kan innebära att förtroendevalda med en intressekonflikt³ i en viss fråga inte får delta i det beslutet, den beredningsprocessen eller den granskningen.

Jävsregleringar hjälper till att minimera risken för intressekonflikter och främjar opartiskhet och objektivitet hos förtroendevalda samt säkerställer att beslut fattas utifrån organisationens och medlemmarnas bästa intressen.

Hur regleras jäv av Sveriges Elevkårer idag?

I dagsläget regleras jäv endast sett till valbarheten i stadgarnas §10. Där står det att en person endast kan väljas till antingen styrelsen, valberedningen eller revisionen och att en förtroendevald inte kan vara anställd av Sveriges Elevkårer eller en verksamhet med nära anknytning till organisationen.

I övriga situationer där jäv skulle kunna förekomma faller det på den enskilda förtroendevaldes ansvar att anmäla sig jävig och avstå från att delta i beslutet. Det finns dock ingen tydlig reglering för när så ska ske. Det finns i dagsläget inga lagstadgade regleringar för jäv inom ideella föreningar, vilket innebär att det främst är Sveriges Elevkårers stadgar, men även praxis⁴ och god föreningssed⁵, som avgör hur olika situationer ska hanteras.

¹ Företrädare för Sveriges Elevkårer som är valda av medlemmarna; styrelsen, valberedningen och revisionen.

² Utan att vara påverkad av yttre intressen på ett vis som påverkar beslutsfattandet.

³ En situation med flera (potentiellt) motstående intressen.

⁴ Vedertagna processer; "tyst kunskap" inom en viss grupp.

⁵ Det som ideella föreningar i stort anser är gott uppförande, även en viss slags tyst kunskap.

Varför bör jäv regleras i stadgarna?

Styrelsen har identifierat ett behov av att reglera jäv i stadgarna, utöver de skrivelser i stadgarnas §10 Valbarhet som begränsar möjligheterna till flera förtroendeuppdrag eller att vara både förtroendevald och anställd på samma gång. Sveriges Elevkårer eller dess förtroendevalda har idag inga problem med jävssituationer som påverkar organisationens verksamhet, utan det är i förebyggande syfte och med bakgrund mot de potentiella konsekvenserna av en jävssituation som förslagen läggs fram.

Alla Sveriges Elevkårers medlemmar ska kunna lita på att de förtroendevalda som representerar organisationen har hög integritet och endast verkar för organisationens, och därmed medlemmarnas bästa. Den granskning som revisionen gör av styrelsen ska vara transparent och objektiv för att ge medlemmarna en tillräcklig insyn i organisationen. Styrelsens beslut ska styras av visionen, syftet och andra medlemsbeslut. Valberedningens förslag ska vara oberoende och objektiva.

Påverkas ett styrelsebeslut av en jävig person skulle det kunna innebära att beslut inte tas för medlemmarnas bästa, vilket i förlängningen kan skada föreningens varumärke, förtroende och i värsta fall även dess ekonomi. En jävig revisor skulle också kunna göra en granskning som inte presenterar all information för medlemmarna, eller får den att framstå i en bättre eller sämre dager än vad som är sanningsenligt. En jävig valberedare skulle kunna använda sin roll som förtroendevald i syfte att föreslå sig själv till andra förtroendeuppdrag inom organisationen. Sannolikheten för att sådana situationer skulle uppstå är mycket låg, men styrelsen ser ändå ett tillägg i stadgarna som en viktig kontrollfunktion som bygger praxis och ställer krav på integriteten och opartiskheten hos organisationens förtroendevalda.

Hur kan jäv regleras i stadgarna?

Olika grupper av förtroendevalda möter olika problem i frågor som rör jäv, och regleringar i stadgarna bör därför vara anpassade efter grupperna snarare än att reglera jäv i en övergripande bestämmelse. I styrelsens fall är det en fråga om oberoende beslutsprocesser, i valberedningens en fråga om oberoende beredningsprocesser och i revisionens en fråga om en oberoende granskning.

Styrelsen

Den jävsreglering som föreslås för styrelsen ger medlemmarna mandat att ansvarsutkräva baserat på jäv och blir även vägledande i styrelsens fortlöpande arbete med att fatta objektiva och oberoende beslut för föreningens bästa. Observera att styrelsens ledamöter i sitt arbete förväntas ta ställning och fatta beslut som är värdebaserade och påverkar föreningens utveckling, och att frågan om jäv inte berör styrelseledamöternas personliga åsikter utan endast formella intressekonflikter som andra förtroendeuppdrag eller ekonomiska förhållanden.

I situationer där det är uppenbart att opartiskheten saknar betydelse, exempelvis där styrelsen bara uppfyller sitt förvaltningsansvar genom ett särskilt beslut, kan och bör styrelsen bortse från jäv i syfte att inte utestänga av medlemmarna valda styrelseledamöter från beslutsfattandet i onödan.

Valberedningen

Sett till valberedningens arbete ligger den största risken för jäv i oberoendet gentemot de egna beredningsprocesserna, ifall en ledamot i valberedningen skulle vilja ställa upp för omval eller kandidera till ett annat förtroendeuppdrag inom organisationen. Sedan en tid tillbaka ska valberedningens ledamöter enligt rutin inte delta i beredningen av ett val där ledamoten själv kandiderar, men att formalisera regleringen i stadgarna skapar större transparens, lägger makten i händerna på medlemmarna och ställer krav på valberedningen att redovisa vilka åtgärder de vidtagit för en oberoende process ifall någon av valberedningens ledamöter skulle ställa upp som kandidat i ett val.

Revisionen

Förslaget till reglering av revisionen ser lite annorlunda ut och blir ett tillägg till §10 Valbarhet snarare än ett eget moment som för styrelsen och valberedningen. Detta då en revisors uppdrag som sådant kräver ett oberoende i granskningen av styrelsen, där risken för en jävssituation är som störst ifall en revisor är närstående (make, sambo, förälder, mor- och farförälder, barn, bonusbarn, familjehemsplacerade barn, barns make, barnbarn, syskon, syskons make och barn) med en styrelseledamot. Utan ett oberoende från styrelsen kan inte revisionen fullgott genomföra sitt granskningsuppdrag och regleringen föreslås därför skrivas in i valbarhetsparagrafen.

Övergripande reflektioner

Regleringarna för valberedningen och revisionen är specifika och situationsbaserade, då uppdragen har en tydlig potentiell problembild i frågan om jäv. Styrelsens reglering är övergripande och syftar till att motverka ett beslutsfattande som påverkas av formella intressekonflikter samt skapar en tydlig struktur för hur en styrelseledamot ska agera ifall en sådan intressekonflikt skulle uppstå.

Att införa jävsregleringar i Sveriges Elevkårers stadgar är ett naturligt led i föreningens fortsatta utveckling och säkerställer att samtliga förtroendevalda alltid agerar i medlemmarnas bästa intresse. Om eller när en jävssituation uppstår finns det med regleringar en ömsesidig förståelse mellan medlemmar och förtroendevalda för hur situationen ska hanteras, samt ger medlemmarna möjligheten att ansvarsutkräva styrelsen ifall de inte skulle ta hänsyn till den situation som uppstått.

Förslag till förändring

Med bakgrund av ovan föreslår styrelsen att årsmötet beslutar om följande stadgeändring:

Nuvarande lydelse:

§10 Valbarhet

mom 2 Revisorer får inte ha styrelse- eller valberedningsuppdrag i Sveriges Elevkårer.

Föreslagna lydelse:

§6 Styrelsen

mom 14 En styrelseledamot är jävig och får inte delta vid ett beslut om det finns någon särskild omständighet som rubbar ledamotens opartiskhet i ärendet. Om det är uppenbart att frågan om opartiskhet saknar betydelse, ska styrelsen bortse från jäv.

§7 Valberedningen

mom 5 En person i valberedningen får inte delta i beredningen av ett val där personen själv kandiderar.

§10 Valbarhet

mom 2 Revisorer får inte ha styrelse- eller valberedningsuppdrag i Sveriges Elevkårer **eller vara närstående till en styrelseledamot i Sveriges Elevkårer.**

Förslag till beslut

Årsmötet föreslås besluta

att i stadgarnas §6 Styrelsen införa ett moment 14 "En styrelseledamot är jävig och får inte delta vid ett beslut om det finns någon särskild omständighet som rubbar ledamotens opartiskhet i ärendet. Om det är uppenbart att frågan om opartiskhet saknar betydelse, ska styrelsen bortse från jäv." och konsekvensjustera paragrafen därefter

att i stadgarnas §7 Valberedningen införa ett moment 5 "En person i valberedningen får inte delta i beredningen av ett val där personen själv kandiderar" och konsekvensjustera paragrafen därefter

att ändra stadgarnas §10 mom 2 till "Revisorer får inte ha styrelse- eller valberedningsuppdrag i Sveriges Elevkårer eller vara närstående till en styrelseledamot i Sveriges Elevkårer"

Proposition 3 – Höj rösten för elevrörelsen!

Sammanfattning

För att Sveriges Elevkårers vision om en framgångsrik elevkår på varje gymnasieskola i Sverige ska uppnås behöver organisationen och dess medlemmar arbeta aktivt med att skapa förutsättningar för fri och självständig organisering landet över. Om Sveriges Elevkårer och elevkårerna i Sverige arbetar tillsammans bildar vi en samlad kraft mot makthavare på alla nivåer i samhället och kan då åstadkomma större förändring.

Sveriges Elevkårer skulle kunna skapa bättre förutsättningar för elevkårernas arbete med lokal påverkan. Styrelsen föreslår därför att medlemmarna uppdrar oss att ta fram medlemsmaterial som förenklar och tillgängliggör den typen av verksamhet.

Bakgrund

Elevrörelsen är just nu starkare än någonsin, där Sveriges Elevkårer dessutom är Sveriges största ungdomsorganisation. Med 335 elevkårer spridda över hela landet och 135 000 enskilt anslutna gymnasieelever är Sveriges Elevkårer den legitima rösten för Sveriges elever och bäst i Sverige på att engagera unga.

Styrelsen vet att elevkårer som föreningstyp är ett fungerande koncept då det erbjuder en lättillgänglig plattform för att omvandla sitt engagemang och sin kreativitet till något konstruktivt genom ett demokratiskt forum. Ett forum där elever själva får bestämma formen för sin organisering samt lyfta de frågor och bedriva den verksamhet som är av vikt för skolans elever. I stället för ett fiktivt forum skapat av vuxna för att fostra framtidens medborgare så är det en organisation av elever, för elever, som kan skapa mervärde här och nu.

Tyvärr vet styrelsen också att detta inte är fallet för alla Sveriges elever. Var du bor och vilken skola du går på påverkar tillgången till ett aktivt föreningsliv. Tillgången till en mer givande skoltid. För att organisationen ska förverkliga sin vision om en framgångsrik elevkår på varje gymnasieskola i Sverige måste Sveriges Elevkårer aktivt arbeta för att stärka elevkårerna i deras arbete och skapa bättre förutsättningar för fri och självständig organisering landet över. Det är Sveriges Elevkårers främsta syfte och uppdrag.

Sedan Kongress14 har organisationen arbetat utifrån ett medlemsägt styrdokument som uppdaterades på Kongress22 och nu kallas "Elevkårsprogrammet". Genom programmet konkretiseras organisationens uppdrag med elevkårers förutsättningar och elevers organisering i en rad uppmaningar till beslutsfattare.

Elevkårers möjligheter att verka och växa sig starka beror till stor del på externa faktorer, politiska beslut och prioriteringar. Det inkluderar även lokala beslut från rektorer, företag, samarbetspartners och skolhuvudmän. Det finns också nationella faktorer som påverkar elevkårer och hela elevrörelsen ekonomiskt och politiskt. I programmet bryts behoven därför ner till tre maktnivåer: nationella makthavare, lokala makthavare och andra relevanta samhällsaktörer.

Idag är Sveriges Elevkårer framgångsrika i sitt nationella arbete. Organisationen tar plats i media, deltar i riksdagens formella processer och intar en aktiv position i civilsamhället i stort. Däremot ser styrelsen att organisationen är svagare när det gäller lokalt och regionalt arbete. Att bedriva kontinuerligt påverkansarbete på varje skola och i varje kommun kommer med en hel del logistiska utmaningar. Elevrörelsen finns dock i hela Sverige och har såväl kompetensen som kraften att ta sig an den

utmaningen. Det finns en enorm potential om hela organisationen går samman och arbetar på alla nivåer, om elevkårsprogrammet blir hela elevrörelsens program och om Sveriges Elevkårers påverkansarbete blir alla elevkårers påverkansarbete.

Genom att bilda en enad kraft och samarbeta kan verklig förändring skapas för eleverna runt om i Sverige och visionen om en framgångsrik elevkår på varje gymnasieskola förverkligas.

Vad saknas?

Sveriges Elevkårer strävar efter en ordning där visionen om en framgångsrik elevkår på varje gymnasieskola i Sverige genomsyrar hela organisationen och arbetas med på såväl nationell som lokal nivå.

Styrelsen har i implementeringen av elevkårsprogrammet och i samtal med elevkårer landet över identifierat att organisationen för närvarande brister i denna ambition. Många upplever att det är ett svårnavigerat område och att man saknar de förutsättningar som krävs för att kunna påverka på lokal nivå i förhållande till sin skolledning och kommun.

Allt för ofta använder makthavare sin position och sitt kunskapsövertag för att detaljstyra och begränsa elevkårers verksamhet. Trots att Sverige har ett rättighetskydd för ungas organisering och elevers inflytande på flera nivåer så kan det vara svårt att identifiera vilka rättigheter man faktiskt besitter och att veta hur man ska framställa dessa för makthavare för att skapa förändring. Sveriges Elevkårer besitter den kompetensen och måste bli bättre på att kommunicera ut den.

Styrelsen föreslår därför att medlemmarna ger oss i uppdrag att ta fram medlemsmaterial på området till Kongress24. Styrelsens ambition är att materialet ska vara tydligt och lättarbetat så det är anpassat för elevkårerna att använda på lokal nivå när viljan finns. Medlemmarnas erfarenheter är avgörande för att framtagandet ska landa i ett ändamålsenligt material som verkligen motsvarar verksamhetens behov. Styrelsen vill därför särskilt uppmuntra ombuden att delta aktivt i talarstolen och göra värdefulla medskick inför det eventuella framtagandet av medlemsmaterial.

Om hela organisationen sluter samman skapas starkare opinion på vägen mot verklig förändring på alla Sveriges skolor, i alla Sveriges kommuner och i Sverige i stort. För en starkare elevrörelse och för ett Sverige där barn och ungas demokratiska rättigheter aldrig begränsas. För att varje elevkår ska kunna bedriva sitt arbete utan avgörande hinder på resan mot att bli framgångsrika.

Förslag till beslut

Årsmötet föreslås besluta

att uppdra styrelsen att ta fram medlemsmaterial som syftar till att skapa förutsättningar för lokalt påverkansarbete till kongressen år 2024